

Kliiniliste pädevuste (EPA)

kasutuselevõtt Tartu Ülikooli meditsiinivaldkonna residentuuriõppes

Kalle Kisand
laborimediitsiini professor,
laborimediitsiini
residentuuri üldjuhendaja
Tartu Ülikool

Tartu Ülikooli meditsiinivaldkond on astumas olulist sammu, integreerides oma residentuuriõppesse kliinilised pädevused (ingl *entrustable professional activities*, EPA). EPA-d on oskused, mis on vajalikud täitmaks reaalseid kliinilisi ülesandeid ja võtmaks kliinilist vastutust. See lähenemine on jõudu kogumas paljudes eesrindlikes ülikoolides arstiõppes ja aitab tagada, et tulevased arstid on hästi ette valmistatud iseseisvaks tööks ning suudavad pakkuda patsientidele kvaliteetset tervishoiuteenust.

EPA-de kasutuselevõtt Tartu Ülikooli residentuuriõppes tähendab, et iga residentuuri eriala määratleb konkreetsed kliinilised pädevused, mida residendid peavad omandama. Neid oskusi omandamata ei saa residentuuri edukalt lõpetada. Iga EPA kirjeldab, millised on vajalikud teoreetilised teadmised, praktilised oskused ja hoiakud, mida resident peab omandama, et olla usaldusväärne ja iseseisev spetsialist ning hea kolleeg.

EPA-des kirjeldatud oskusi hinnatakse viiel hindamistasemel:

- 1) jälgija: resident jälgib juhendaja tegevust;
- 2) abiline: resident täidab ülesandeid juhendaja pideva juhendamise ja abiga;
- 3) tegutseja juhendamisega: resident täidab ülesandeid iseseisvalt, kuid vajadusel juhendaja sekkub;
- 4) tegutseja juhendaja juuresolekul: resident täidab ülesandeid iseseis-

valt, kuid juhendaja on kohal, et vajadusel abi pakkuda;

- 5) iseseisev tegutseja: resident täidab ülesandeid täielikult iseseisvalt, ilma juhendaja abita.

Selge on, et EPA-de kasutuselevõtt on suur muutus residentuuriõppes ja vajab paljuski muudatusi nii õppimises kui ka juhendamises, et see aitaks maksimaalselt kaasa noore spetsialisti ettevalmistamisel.

Kuna tegemist on uudse süsteemiga, siis on kavas ka juhendajate instruerimine (väljaõpe), kuidas EPA-sid õppeprotsessis kasutada ja omandatud oskusi võimalikult objektiivselt hinnata.

EPA-de kasutuselevõtt laborimedit-siini residentuuris

Koos teiste erialadega oleme ka laborimedit-siinis alustanud programmi ajakohastamist, et lähitulevikus rakendada residentuuriõppes EPA-sid. Oleme võtnud strateegia, et EPA-des kirjeldatud oskused peaks võimalikult täpselt peegeldama reaalseid kliinilisi ülesandeid ja vastutust, millega laborimedit-siini arstid oma igapäevases töös kokku puutuvad.

Oluline on märkida, et EPA-de puhul ei hinnata ainult teoreetilisi teadmisi nagu seni eksamil, vaid resident peab näitama omandatud oskusi reaalse tegevuse käigus kogu residentuuri vältel. Selline uudne õppesüsteem võimaldab paremini jälgida residentide arengut ja suunata vajadusel individuaalselt õppeprotsessi.

Laborimedit-siini EPA-de väljatöötamiseks on moodustatud töögrupp, kuhu kuuluvad juhtivad laborispetsialistid Tartu ja Tallinna kliinilistest laboritest.

Töögruppi juhib residentuuri üldjuhendaja prof Kalle Kisand ja sellesse kuuluvad dr Marge Kütt ja dr Karel Tomberg PERH-ist, dr Liisa Kuhi ITK-st, dr Paul Naaber Synlabist, dr Katrin Reimand ja dr Kaja Vaagen TÜK-ist ning dr Kristiina Kurg koos residentide esindajatega laborimedit-siini õppetoolist.

Oluline on märkida, et EPA-de puhul ei hinnata ainult teoreetilisi teadmisi nagu seni eksamil, vaid resident peab näitama omandatud oskusi reaalse tegevuse käigus kogu residentuuri vältel.

Töögrupp on aktiivselt tegutsenud alates 2024. aasta oktoobrist ja mitmete sisukate diskussioonide tulemuseks on valminud 13 EPA kirjeldused.

Need katavad selliseid olulisi erialaseid tegevusi ja oskuseid nagu:

- 1) asjakohaste testide sündroomipõhine valik ja valiku konsulteerimine;
- 2) laboriuuringu praktiline läbiviimine;
- 3) laboriuuringu tulemusi mõjutavate tegurite ja mittevastavustest tuleneva kliinilise riski hindamine;
- 4) laboriuuringu tulemuste tõlgendamine ja konsulteerimine kliinilises kontekstis;
- 5) laboriuuringute ajakohase ja tõendus põhise menüü tagamine;
- 6) laboriuuringute diagnostiliste algoritmide väljatöötamine ja rakendamine;
- 7) labori töö korraldamine ja juhtimine;
- 8) labori tegevuse kvaliteedi tagamine;
- 9) patsiendilähedase laboriuuringu tõendus põhine rakendamine;
- 10) laborimedit-siinalane teadus- ja arendustegevus;

11) praktilises kliinilises tegevuses osalemine tõendus põhise laborimedit-siini rakendamisega;

12) antimikroobse ravi soovitamine ja nõustamine infektsioonhaiguste puhul;

13) antimikroobse resistentsuse ja infektsioonipuhangute ohjamine.

Vastavalt valdkonna poolt välja pakutud ajakavale ühtlustatakse enne suve kõigi erialade EPA-de kirjeldused keeleliselt. Peale seda on plaanis teha nn Delfi konsensus, et saada tagasisidet eriala juhtivatelt spetsialistidelt, kellest paljud on olnud ka residentide juhendajad.

Muu maailma kogemus näitab, et EPA-de kasutuselevõtt on pikaajaline tegevus, mis eeldab nii EPA-de sisu hoolikat sõnastamist kui ka toetavate tegevuste arendamist, nt residentide portfoolio kasutuselevõttu ja muidugi juba mainitud juhendajate harimist. Enne EPA-de ametlikku liitmist programmi-dega on kavas ka pilootprojekt uue süsteemi „töökõlblikkuse“ testimiseks valitud erialadel.

Ülaltoodut lugedes on ilmselge, et alustatud tegevused residentuuriõppe ajakohastamisel vajavad arstkonna ja eeskätt residentide juhendajate tugevat toetust. Olen kindel et EPA-de kasutuselevõtt laborimedit-siini residentuuris tugevdab veelgi tulevaste laboriarstide ettevalmistust. Me ju tahame näha haritud noori kolleege, kes meilt teatepulga auga üle võtavad ja meie eriala arengut jätkuvalt edasi viivad. 🌟

Olen kindel et EPA-de kasutuselevõtt laborimedit-siini residentuuris tugevdab veelgi tulevaste laborimedit-siini spetsialistide ettevalmistust.